

Locuința Redactorului

si

Cancelari'a Redacțiunii

e in

Strat'a Morariilor Nr. 13.

Scrisorile nefrancate nu se voru primi decatu numai de la corespondenții regulari ai „Federatiunii.“
Articlii tramisi si nepublicati se voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Pretulu de Prenumeratiune:
Pre trei luni . . . 3 fl. v. a.
Pre siese luni . . . 6 „ „ „
Pre anulu intregu . . . 12 „ „ „

Pentru Romanii:

pre a. intregu 30 Fr. = 30 Lei n.
„ 6 luni 15 „ = 15 „ „
„ 3 „ 8 „ = 8 „ „

Pentru Insertiuni:

10 cr. de linia, si 30 cr. taes'a timbrala pentru fiecare publicatiune separatu. in loculu deschisu 20 cr. de linia.

Unu exemplariu costa 10 cr.

Provocare *).

Voitorii de a lua parte la adunarea pentru Constituirea Societatei cu scopu de a crea unu fondu spre a infintiá unu teatru natiunalu romanu, ce se va tiené in 4. si 5. octobre a. c. Cal. nou, in Dev'a, sunt rogati a se adresá cátra Comiteturu arangiatoriu pâna in 28. septembrie a. c. spre a se poté face dispusetiunile necesarie.

Dev'a, in 6. sept. 1870.

in numele Comiteturului
Simeonu PISO.

De pre campulu resbelului.

Se scie, cá planulu maresialului Mac-Mahon a fostu: eliberarea armatei lui Bazaine d'in Metz si impedecarea armatelor nemtiesci in mersulu lor spre Parisu. In cátu a succesu acestu planu, o scimu cu totii; rezultatulu lui este destulu de tragicu, cá-ci a dusu armat'a francesa la capitulatiunea de la Sédan, urmata, dupa lupte si ciocniri eroice de trei díle, in 2. septembrie. E dreptu cá operatiunile intreprinse pre lini'a Sédan-Montmédy-Thionville au impedecatu in cátu-va pre nemti in innaintarea lor spre Parisu, inse s'a sacrificatu una armata intrega, fiindu acést'a constrinsa a se predá inimicului pre morte si vietia, éra armat'a maresialului Bazaine, carea se afla inchisa la Metz, e lasata sortei sale. Nu incapa indoiéla cá, daca maresialulu Mac-Mahon ar' fi potutu realisé acestu planu, resbelulu ar' fi luat una colore noua, cá-ci armat'a maresialului Bazaine ar' fi fostu eliberata d'in inchisorea sa de la Metz, éra pre armatele nemtiesci li-ar fi acceptatu perire totala.

Cu privire la conceperea si realizarea acestui planu, pre cátu de temerariu pre atátu de periculosu, cetimu in „K. Ztg.“ urmatoriele detaiuri: Miscările armatei franceze fure paralizate prin esitatiunea si neincrederea imperatului Napoleonu in Montauban si Mac-Mahon, precandu regent'a Eugeni'a d'in Parisu aveá innaintea ochiloru mai innainte de tote sustienerea dinastiei. E cunoscutu, cá planulu espeditiunei d'in urma n'a fostu conceputu neci de Napoleonu neci de maresialulu Mac-Mahon, ci acel'a li s'a impartesitu ambiloru in momentulu, candu se consultáu in castelulu de la Murelmon. Dupa-ce Napoleonu a cetitu depesi'a ministrului sêu de resbelu, n'a dísu alta-ce decátu „ei, ei!“ si cu aceste a predat'o lui Mac-Mahon, carele a si datu ordinu pentru esecutarea ei; a plecatu numai decátu la Châlons, a dcarsu castrelu de acolo, precum si tote ce n'a potutu lua cu sine, si a plecatu in mersuri rapide preste Rheims cátra Nordulu Franciei.

Inse acum'a éra a intrevenitu vechi'a nesiguritate; d'in Parisu i-s'a promis unu ajutoriu de 100.000 fetiori, pre cari aveá sê-i aduca generalulu Vinoy. — Totodata érá preste potintia a reorganisé corpulu de armata cu totul demoralisatu alu generalului Faily. — Mac-Mahon a cerutu destituiria lui Faily, degeneratu si demoralisatu pre deplinu in Rom'a, inse nu i a succesu a induplecá pre Napoleonu la pasulu acestu-a, éra imperatés'a Eugeni'a aveá mare sperantia in Faily, fiindu cá éra unu membru zelosu si probatu alu partitei clericale d'in Tuillerie. Mac-Mahon acceptá pre generalulu Wimpffen, care a servitu sub elu in Algeri'a si in care aveá incedere mare. Numai dupa ce Faily fù batutu in 30. augustu, s'a numitu generalulu Wimpffen, inse atunci a fostu pré tardíu.

Éra in una corespondintia d'in Parisu cetimu urmatoriele: Intielegundu Napoleonu, cá principele de corona prusescu innaintea spre Parisu, a inceputu sê se tema de sortea imperatésiei, si asié a demandatu lui Mac-Mahon sê se retraga si sê se bata cu prussii intre forturile Parisului. Acést'a insemná nimicirea planului conceputu de ministrulu resbelului si de ambii maresiali. Mac-Mahon

* Tote celelalte diurne sunt rogata a reproduce acést'a provocare in pretiutele loru colone.

n'a voitu sê si schimbe planulu sêu, si a incunoscintiatu pre generalulu Palicao in acést'a privintia. Acestu-a ordiná maresialului sê-si continue numai decátu mersulu sêu spre Nordu. Dupa-ce inse imperatés'a, carei-a i-s'a comunicatu aceste, a inceputu a se superá, generalulu Palicao i-a dechiaratu francu cá, daca continua a aduce prin capriciele sale confusiuni in planurile de resbelu, va fi necesitatu a aduce tréb'a innaintea camerei, si, la casu candu acést'a i-va dá dreptu, va cere sê i-se dèe puterea politica, precum i-s'a datu degiá cea militara. E dreptu, cá imperatés'a s'a spariatu de asemenea dechiaratiune, inse cu telegrafarea ito-coe si incolo si cu negociările au trecut 24 de ore, ce'a ce a impedecatu operatiunile lui Mac-Mahon si impreunarea lui cu armat'a maresialului Bazaine.

Asié dara, numai marsiavele interese personali a le lui Napoleonu au dusu la perire si nimicire una armata intrega. Se scie, cá Napoleonu insociá pre Mac-Mahon ca unu munte greu. La Parisu nu se poteá duce, éra a fugi in Belgi'a nu i-se paré cu scopu pentru dinasti'a sa, prin urmare nu i-a remasu alta-ce de facutu, decátu sê se predèe invingatoriului, sperandu multu de la marimositatea lui. Elu nu a avutu curagiulu sê se impusce sêu, punendu-se in fruntea gardelor sale, sê mora cu gloria in lupta. Nu, elu n'a avutu curagiulu a face aceste, ci a preferitu sê-si veda rusinos'a cadere cu proprii sêi ochi.

Cu privire la terribil'a lupta de la Sédan, a carei-a resultatu fù: capitulatiunea armatei franceze si captivitatea imperatului Napoleonu, primiramu urmatoriulu raportu prusescu, datatu d'in Buzancy, in 2. sept., sér'a la 9 ore: Dupa glorios'a ciocnire d'in 30. aug., in carea Mac Mahon fù respinsu pâna pre aradicaturele de la Vaux, avendu perderi de 10.000 morti si raniti, 7000 prisionieri, 20 tunuri si 11 mitraillese; — pre la 10 ore sér'a s'a retrasu de la Mouzon in linisce mare si fâra d'a fi persecutatu de ai nostri. Armat'a nostra (nemtiesca), carea a petrecutu preste nopte pre campulu resbelului, a fostu éra in ordine in 31. aug., la 4 ore demaneti'a. La 5 ore s'a inceputu innaintarea. — Cátra cinci ore si diumetate amu datu de inimicu la Bulson, si dupa-ce cavaleri'a nostra de garda, comandata de generalulu Goltz, a inceputu ataculu, lupt'a se incepù numai decátu. Se pare, cá francesii au desvoltatu tote puterile lor de artileria, de ora-ce in intregu resbelulu n'a mai fostu neci una canonada asié mare, ca in diu'a acést'a.

Cátra 9 ore fure aprinse celu putienu 6—8 cará cu pravu de pusca de alu francesiloru, facundu stricatiuni terribile. Lupt'a pentru Bulson si Remilly a duratu pâna cátra 11 ore, si cu tote cá ambe părtilu au suferitu perderi mari, nu voiá neci un'a sê se retraga; pre la 12 ore s'a observatu, cá bateriele impusca miscandu-se cu rapediune in deretru. Dupa acé'a principele de corona sasonu ordiná ca corpulu alu 5 de armata, carele steteá in reserva, sê innainteze numai decátu in centru, éra aríp'a stanga o tramise cátra Barzailles si pre cea drepta spre Bulson; prin acést'a inimiculu fù impedecatu d'a fugi si constrinsu sê stèe pre locu. Corpulu alu 7. de armata alu francesiloru fù respinsu cátra Carignan, unde se incercá a si lua pusetiune in paduri, ce'a ce la inceputu i-a si succesu, cá-ci nu mai putienu de cátu de cinci ori furem respinsi cu perderi mari; in fine, sér'a tardíu, dupa ce padurea incepù sê arda, ni succese a ocupá pusetiunea inimicului, care se retrase pâna la Douzy. — In 1. septembrie, la 6 ore, francesii incepura foculu la Douzy, care fù primitu de ai nostri numai decátu, si anume corpulu alu 4. si alu 11. de armata innaintara cu asaltu; artileria nostra nu potè operá multu d'in caus'a relei pusetiuni ce o ocupase. — Inimiculu a facutu preste nopte siantiuri in jurulu satului si, prin urmare, érá binisioru acoperitu, pre candu noi amu fostu espusi focului in colone inchise si fâra scutu; tunurile inimicului faceau stricatiuni mari intre noi. Nu multu dupa acé'a se audí, cá generalulu Gersdorf a atacatu pre inimicu la Chapelle

in flanc'a cea drépta, taiandu cu divisiunea sa lini'a lui. — Dupa una lupta terribila, se predara 3000 fetiori, si totu atáti-a fure respinsi cátra confiniile Belgiului. — Védiendu francesii cá prussii navalescu in spatele lor, au parasitu numai de cátu satulu Douzy, si noi amu intratu in elu; aici s'a inceputu una lupta sangerosa, carea s'a terminatu cu predarea celor 800 de francesi, cari au fostu ocupatu acestu sat. De cátra Carignan au venitu corpulu alu 4. si 11 de armata si gard'a, d'in giosu de cátra Douchery au venitu corpulu alu 12. de armata si bavaresii, facundu unu cercu totu mai strinsu in giurulu cetáti Sédan. La 3 ore dupa medi-di, lupt'a s'a continuatu numai pentru cetatea intarita Sédan, si sér'a, candu dupa una lupta sangerosa bateriele nostre incepura a terminá foculu, inimiculu fù inchisu de tote părtilu in Sédan.

Dupa 11 ore noptea a venitu unu parlamentariu d'in Sédan, cerendu unu armistitiu de 12 ore, pentru ca sê se ingrope mortii. — Principele de corona a acordatu numai 6 ore, computandu-se d'in 2. sept., 5 ore demaneti'a. — In 2. sept., la 6 ore demaneti'a a venitu unu altu parlamentariu, si a nume colonelulu Athiers, aducundu regelui, pre cum se diceá, epistola dela Napoleonu, carele se aflá in Sédan. Colonelulu fù condusu la regele, unde petrecù mai bine de una diumetate de ora, si dupa acé'a fù dusu la avangarde. Regele ordoná indata, ca generalulu Goltz sê merge cu adjutanti sêi la avangarde, si sê petreca acolo, pâna candu se va rentorce colonelulu Athiers sêu va tramite ore-care scire d'in Sédan. — Dupa acé'a s'a tienu numai decátu unu consiliu cu Bismarck, Roon, Moltke si cu principele de corona sasonu. La 8 ore si diumetate a venitu la avangarde, in loculu colonelului Athiers, generalulu O'Reilly, predandu acolo una epistola, pre carea Goltz o duse regelui.

La 9 ore, Goltz se reintorse d'in cartirulu regelui cu una epistola la generalulu O'Reilly. Cam la 1 ora, dupa ce generalulu francesu s'a indepartatu cu epistola regelui, in Sédan s'a innaltiatu stindardulu albu in cinci locuri. Indata dupa acé'a mersera 6 oficeri innalti d'in suit'a regelui la avangarde. Cátra 11 ore venira d'in Sédan cam la 20 de gardisti, 5 oficeri innalti si 6 civili, si se apropiara de avangarda. — Adjutantiu regelui, insocii de 50 fetiori de garda, esira innaintea francesiloru d'in Sédan. Vigiliile presintara armele in ambe părtilu, éra oficerii salutaru militaresce. Érá chiaru imperatulu Napoleonu, imbracatu in unu paletonu militarescu si radímatu de braciulu unui oficeriu, care se predede. Oficerii si-depusera sabiele, éra imperatulu se sul, fâra a vorbi unu cuventu, in eguipagiulu regescu si, insocitu de adjutantele sêu si de duoi adjutanti ai regelui, merse in cartirulu principalu.

La 12 ore, sosira la avangarde trei oficeri cu unu tamburu, cari fure condusi numai decátu in cartirulu principalu; érá generalulu Wimpffen cu suit'a sa. care veni pentru a scatori in numele maresialului Mac-Mahon, ranitu greu la pitiorulu dreptu si in umeru, punctele capitulatiunei. Numerulu capitulantiloru se urca pâna acum'a la 75—80.000 fetiori d'impreuca cu oficerii, cam la 200 tunuri si 80 mitraillese (daca se pote crede prusiloru).

Cu privire la erumperea nesuccésa a maresialului Bazaine d'in Metz, primiramu urmatoriulu raportu prusescu, datatu d'in Grand-Pré, in 1 septembrie: In giurulu cetáti Metz s'a desvoltatu una activitate mare in 31. aug., la reversatulu dioriloru. Cátra 4 ore demaneti'a s'a observatu miscari viue in intariturele d'innainte; la 5 ore se descarcá una impuscatura d'in fortulu Mosella, dupa acé'a urmara impuscature d'in forturile du Mont, St. Quentin, si dupa 10 minute s'a inceputu si d'in fortulu le Papperville unu focu viu contr'a armatei prusesci, carea postá in semi-cercu la Voippy, Lorry si Bas de Sanley. De asemenea si d'in fortulu St. Privat s'a inceputu unu focu de baterie; si acoperiti de acestu focu, francesii au esi-

tu in masse d'in fortificațiunile cetății. In data ce au parasitu fortificațiunile, d'in tote 10 forturile s'a început una canonada atât de vehementă, încât întreaga fortareția semenă unui gigantic gâtlegiu de focu. Mai întâi veni în focu diviziunea Prützelwitz și împinse pre franceși la Longeville, fii înse respinsa, și trebuiramu să parasimur cetățile Longeville și Vaux. După acea armată lui Bazaine a desvoltatu una potere atât de mare, încât trupele nemțiesci fure constrinse a se retrage, fiindu urmarite de una focu mistuitoriu și de una multime mare de granade. In aripă drăpăta, unde comandă Manteuffel, stateau prusii de ostu ca unu muru și nu s'au retrasu. — Abi la 10 ore, succese artileriei nostre a respinge centrulu inimicului; înse se pareă, că Bazaine voia cu totu pretiulu să scape d'in pusețiunea sa, că ci d'in Metz veniau totu mereu trupe noue, și intru adevuru, avemu d'a multimi numai sianturiloru nostre, că nu fuseramu batuti. — Pre la 1 ore și diumetate după media-di soi și diviziunea Kummer, carea intră numai decatu în lupta, și la 3 ore, aripă stanga a inimicului fii respinsa in fortareția. Francesii se luptara de asta data cu curagiu estra-ordinariu. Abi li-a fostu succesu prusiloru de ostu a se apropiă de aradicature și grope, și mitrailusele precum și gigantecele batterie de pre aradicature devastau forte cumplitu sîrele nostre, asié încât fuseramu siliti să ne retragemu. Cătra sera veni diviziunea a 4. de Landwehr și încep luptă d'impreuna cu celalalte trupe, înse cu tote aceste nu poturamu obținé neci unu avantaju, ci numai terribilulu focu alu artileriei avemu d'a multimi, că inimiculu trebu să se retraga. La 7 ore s'era, inimiculu încep a impuscă d'in fortareția a supră comunitățiloru Borny și Longeville, facundu devastatiuni mari. Inimiculu se retrase pre la 3 ore demanetiă, vedindu că nu-i pote succede a scapă d'in închisoarea de la Metz. Perderile sunt forte mari in ambele părți, și se computa la 10.000 morti și raniti; s'au prinsu la 3000 fetiori, unu vulture și 3 tunuri.

Una relatiune a siefulu statulu generalu prusescu, tramisa la Stuttgart, ni spune, că luptele de la Sédan au fostu cu multu mai sangerose, decatu luptă de la Wörth. Fiasce-care atacu se faceă cu baionetă, și fia-care satu seu pusețiune, pre cari le apearu francesii, trebuiau luate de nemți cu potere precumpenitoria, că ci altmintrelea eră imposibilu a respinge pre francesii d'in pusețiunile loru favoritorie. Colonele asaltatorie au suferitu forte tare, fiindu că francesii si-au fostu concentratu contră loru totu foculu. Perderile sunt enorme; ele se computa preste 45.000 morti, raniti și perduti. Perderile franceze facu mai bine de 25.000 fetiori. Numerulu prisionieriloru face la 58.000, afara de oficeri, cari facu la olalta preste 4000, între cari și 42 generali. Numerulu Chassapots-uriloru se urca la 70.000, 40 tunuri de batterie și una multime mare de mitrailuse.

Scirile ulterioare venite de pre campulu rebelulu ni spunu, că garbisonă d'in Strassburg a facutu, in 6. sept. s'era, una eruptiune cu carea ocașiune a ucisu la 3—4000 prusi.

Abi publicaram in Nr. 84 alu d'uarialu nostru anucialu Dlu Dr. Iosif Hodosiu, ca presedinte alu comitetulu chiamatu de a consiul Societatea pentru crearea unu fondu spre a infintiă unu teatru romanu d'incece de Carpati, candu éca, zelosă inteligentia romana d'in Deva, la invitarea protopopulu Ioane Papiu, se intrun și alese unu comitetu pentru primirea ospetiloru, cari si-voru tiené de detorintia natiunale a se infatșiă la Adunarea fiesata spre acestu scopu de Dlu Dr. Iosifu Hodosiu in Deva, pre dîlele 4 și 5 octobru 1870 st. n.

Doue invitatiuni caldurose d'in Deva: un'a de ia Dlu Simeone Pîso, ce-a-lalta da la „Unu romanu“ se publica in Nr. nostru de asta-di; ambele invita si astepta cu bratie deschise pre publiculu romanu la Adunarea, ale carei-a lucrari importante sunt precisate de Dlu Dr. Iosifu Hodosiu in anucialu seu memoratu.

La asemene acte, ori-ce indemnare este superflua d'in partea nostra, că ci publiculu romanu se intereseza de ori-ce întreprindere, alu carui-a scopu este cultură și progresulu natiunale. Apoi numai omenii scurti la vedere potu negă, că teatrulu nu este unu mediu-locu d'între cele mai eficace pentru desvoltarea literaturii romane, pentru propagarea sentimentulu natiunale, pentru latîrea gustulu bunu, pentru purificarea limbei, pentru introducerea unei vietie mai sociali între romani, pentru consolidarea moralității și sbiciuirea vitelor și patimeloru condamnabile și, in fine, pentru divulgarea a totu ce este frumosu, nobilu și subli-

mu, că ci acestă este chiamarea adevărata a teatrulu. E dreptu, că sunt teatre cari, dorere, s'au departatu de misiunea loru civilisatorie, înse romanii voiescu a avé unu teatru, care se fia templulu virtutii, alu natiunaliității, alu caracterelor mari și solide, alu sentimentelor generose și nobile, și totodata infernulu impudentiei, obscenității, demoralisatiunei, alu civilisatiunei false și coruptive, alu caracterelor slabe, alu intereselor marșave și alu totororulu vitelor stricatiose societății. Teatrulu ni presinta și ne indemnă la fapte mari, și este celu mai bunu mediu-locu corectivu pentru slabetiunile nostre.

Care romanu n'ar' dorî unu asemene institutu binefacatoriu?

Ei! dar' suntemu seraci, — va observă cineva, — asié dara se ne lasămu de teatru, că ci avemu alte trebuintie, etc.

Aceste sunt vorbe gole. Tote se potu prin zelu și prin activitate și nimica prin esitatie și indolintia. Sè începemu una data a lucră, a sacrifică, a ne interesă de tote, fără intrerumpere, că ci atunci vomu ajunge d'in ce in ce mai multu cătra scopu. A asteptă tempuri mai bune, a asteptă până vomu fi mai avuti, însemna a stă cu manele in sinu. Dlu Ioane I s i p u, judele cerculu Rocnei, care numai d'in 7 comune adună 1200 fl. pentru fondulu Asociatiunei transilvane, nu este de acēsta parere, și zelulu lui demintiesce pre toti acei-a, cari nu sciū decatu se dîca: suntemu seraci! și cu acēsta apoi si-au spelatu manele.

Daca de la 1861 incece, — se nu uitămu mai vertosu anii 1863—4, candu aveamu una dieta in Transilvania și aveamu barbati de pusețiune inalta și de influentia mare, — daca, dîcemu, de atunci incece amu fi lucratu cu zelu neintreptu pentru una academia romana de drepturi, cine scie? ore asta-di, daca nu mai înainte, nu s'ar poté deschide acea Academia atât de dorita? Sè marturisimu înse, că causă acēsta a cam dormitu chiaru și atunci candu erau tempuri mai bune, și asié nu ni remane decatu se facemu de acum înainte acea ce amu neglesu in tempulu trecut.

Deci, mergeti, Romaniloru, la Deva pre dîlele de 4. și 5. octobru și aretati că nu ve spariati de a sacrifică totu ce poteti atât pentru Asociatiunea transilvana și Academia romana de drepturi, câtu și pentru infintiarea unu teatru natiunale!

Guvernulu provisoriu alu Franciei

Capitulatiunea armatei lui Mar-Mahon la Sédan, impreunata cu captivitatea ex-imperatulu Napoleonu III. produsera una nou a stare de lucruri in Franciă; a nume in 4 sept. se proclamă in Parisu republică, a trei-a ora de la revolutiunea d'in 1792. Va fi interesantu pentru cetitorii nostri ca se cunosca in scurtu biografiă barbatoru, cari conduce acuma destinele republicei franceze. — Noulu guvern republicanu constă, afara de generalulu Trochu, d'in 10 deputati radicali ai camerei disolvate. Sè ne ocupămu încâtu va de fia carle:

1. Ludovicu Iuliu Trochu, guvernatorulu Parisulu și, precum credemu, presedintele guvernulu provisoriu, s'a nascutu in 12 maiu 1815, in Palais, departementulu Morbihon (Bretagne). Fii elevu alu scolei militare și in 1840 deveni oficeriu. In asemene calitate a luat parte la diferitele espeditiuni in Africa, atragundu atentiunea totororulu a supră sa. In 1851 deveni subcolonel. La espeditiunea de la Crimeă, unde fii numitu generalu, inea a avutu rolu însemnatu, precum și in rebelulu italianu d'in 1859, mai vertosu la Solferino. Trochu este oratoru bunu și scriitoru distinsu militariu. — Operă sa „Spiritulu institutiuniloru militare“ ia cascade renume literariu. Unu generalu francesu a caracterisatu asié calitățile eminente ale lui Trochu: elu scie bine trei lucruri: a învinge, a vorbi și a scrie, adeca este soldatu, oratoru și scriitoru eminent, calități tote rare in unu omu.

2. Leone Gambetta, nascutu in 3. oct. 1838, este omu tineru, abié de 32 de ani. Lumea politica lu-cunose numai de vr'o doi ani și a nume d'in 1868 (decembre), candu deschise una subscripțiune in memoriă lui Baudin, care cadu cu armele in mână, apearu republică contră despotulu imperatu Napoleonu III. Prin acēsta fapta și prin elocințiă sa fii alesu deputatu in 1869 in doue locuri: in Parisu și in Marseille; elu preferă a fi deputatulu Parisulu. Elu fii unulu d'între cei mai resoluti adversari ai lui Napoleonu, și asta-di este ministru de interne.

3) Iuliu Favre, s'a nascutu in 21 martiu 1809 in Lyon. Ca advocatu renumitu in Lyon, a fostu totu-de-unu republicanu pronunțiatu și a luat parte activa in tote miscamintele liberali până dupa 1848. După lovirea de statu de la 2 decembre, Favre a dusu vietia retrasa in siese ani. Fiindu alesu in consiliile departementelor Loire și Rhone, a refusat de a prestă juramentu pre nouă constituțiune imperiale, și numai in 1857 primi man-

datu in Parisu. A avutu rolu distinsu și in procesulu Orsini. A fostu capulu opusetiunei numita „de cinci“. Opusetiunea lu realese in 1863 in Parisu și Lyon. La alegerile d'in anulu trecut fii candidatulu a 17 departemente, fii alesu înse in Parisu in loculu lui Darimont, prin una alegere suplementaria. Iuliu Favre este rar oratoru in Franciă; elu primu portfoiu alu afaceriloru esterne.

4. Iuliu Simon, s'a nascutu in 31 dec. 1814 in Lorient; a funcționatu ca profesor in Parisu până in 1851, candu si-perdū acestu postu. In 1848 a fostu membru alu adunarei natiunale și alu senatulu de statu, ca republicanu moderatu. In 1863 fii alesu, aproape cu unanimitate, membru alu Academiei franceze. După lovirea de statu, s'a retrasu de pre terenulu politicu, și in 1855 a tienutu in orasiile principale ale Belgiei conferinție d'in filosofie. Si-a reinceputu carieră politica in 1863 ca deputatu alu departementulu Seinei, și de atunci incece s'a distinsu pururea prin tienută sa liberală. In anulu trecut fii alesu in Bordeaux.

5. Ernestu Picard, s'a nascutu in 24 dec. 1821. Deveni advocatu in Parisu in 1844. In 1857 fii alesu membru alu Corpulu legislativu și eră și elu unulu d'între „cei cinci“, adeca sementiă acelei opusetiuni neînsemnate pre atunci, carea asta-di ajunse la potere. In ieră trecuta se apropiă de imperiulu „liberalu“ alu lui Napoleonu, înse convingundu-se, că acestu liberalismu nu eră decatu frasa gola, lu parasu numai decatu. Picard fii membrulu celu mai umoristicu alu camerei și celu mai avutu între deputatii Parisulu.

6. Eugeniu Pelletan, publicistulu francesu și politicu de mare renume. S'a nascutu in 29 oct. 1818 in Royan lu 1849 a redactatu, d'impreuna cu Lamartine, diariulu: „Le bien public“ (Binele publicu). De atunci incece a scriu articli politici in cele mai principale diarie. In 1863 și 1869 fii alesu deputatu in Corpulu legislativu.

7. Adolfulu Crémieux (cunoscutu și Romaniloru ca patronu alu jidaniloru d'in Romaniă) fii nascutu d'in parenti jidani in Nimes in 30 apr. 1796. In 1817 deveni advocatu și prin elocințiă sa si-casigă renume. De la 1840 incece, a începutu a se interesă cu multu zelu de correligiunarii sēi, apearu-i cu tota ocașiunea. In revolutiunea d'in februaru s'a alaturatu cătra republicani și a devenitu ministru de justitia. După lovirea de statu fii închis și, fiindu apoi eliberatu, se retrase de pre terenulu politicu, ocupandu-se numai de advocatura. In alegerile d'in urma se ivl éra-si, și, in loculu lui Ollivier, fii alesu deputatu in collegiulu III alu Parisulu. Este ministru de justitia.

8. Alexandru Glais-Bizoin, s'a nascutu in 9. martiu 1800 in St. Quintin. Deveni advocatu in 1822. În parte in luptele contră restauratiunei. Până in 1848 a reprezentatu totu-de-ună cerculu electoralu Londena. S'a tienutu de estremă stanga și a apearu pururea principiile de la 1789. In 1869 fii alesu deputatu in Parisu.

9. Iuliu Ferry, s'a nascutu in 1832 in Parisu. De-si in 1856 se facu advocatu, parasu acēsta cariera și imbratisă carieră diurnalistica ca colaboratoru la diariulu „Le Temps“ (Tempulu), in care scriă articli economici și financiari.

10. Emiliu Kératry so nascu asfîderea in 20 martiu 1832. De la 1854 a intratu in armata și, sub diverse graduri militare, a luat parte in rebelulu de la Crimeă și in espeditiunea d'in Mexico. In 1865 quita și se rentorse in Franciă, unde scrisu mai multi articli „despre economiă d'in Mexico“ in foia: „Revue Contemporaine.“ Aceste revelatiuni a le sale d'in Mexico servira de arma potinta in mână opusetiunei contră guvernulu și contră lui Bazaine.

11. Iuliu Grévy, s'a nasc. in 13. aug. 1813 in Mont-sous-Vaudrez. In adunarea constituante d'in 1848, spriginitu de Emiliu Girardin, a propusu ca se nu se infintieze presidiu, ci ca guvernarea republicei se se conceda unu ministeriu care ar' depinde de la adunarea natiunale și s'ar' alege d'in casu in casu. Dorere, propunerea lu nu s'a primitu.

Éca barbati, cari sunt chiamati a scapă Franciă de ordele prussiane, a guvernă republică franceza și a o apeară contră totororulu despotiloru. (Telegramele mai noue vorbescu inea de vr'o trei barbati, la cari vomu reveni cu alta ocașiune.)

Interpelatiune

cătra DD. Iuliu Bărdosi și Ludovicu Szeremley, inspectori scolastici in comitatulu Uniadorei și alu Zarandului.

In numerulu 83 alu „Federatiunei“ ati publicatu unu anuciu relativu la primirea eleviloru in preparandiă de statu d'in Deva. In acelu anuciu se dîce, că in numită preparandiă „se primescse fia-care elevu întregu la trupu, care a trecut de già de 15 ani și care posede in limbă magiara, aritmetica, geografia și istoria celu pucinu a tare desteritate, câtu se-învetia, etc.“

Fiindu că §-lu 86 d'in art. de lege 38. 1868 dispune: „In preparandiele (de statu) se primescu elevi cu trupu sanetosu, cari au trecut de 15 ani, si in limba materna, in computu, in geografia si in istoria au atâta cunoscintia,“ etc., — cutediu a ve intrebă, care §. de lege, séu care ordinatiune ministeriale ve indreptatesce, ca sè pofiti de la elevii recipiendi, ce'a ce pofiti prin numitul anuciului, adeca cunoscintia limbii magiare?

Séu, déca nu este lege séu ordinatiune ministeriale, pre care s'ar' basá anuciulu DVostre, ce ve indreptatesce sè faceti contra legi, sè calcati legea in picioare, chiaru DVostre, caroru-a este concediuta esecutarea acelei legi? Ce ve autorizadia sè amagiti publiculu?

Codrus.

Dev'a, 6 sept. 1870 st. n.

In urm'a apelului prè meritului si zelozului luptatoriu si nationalistu Dr. Iosifu Hodosiu, dep tatu in camera legelativa a Ungariei si Presiedinte alu comitetului insarcinatu cu infintierea unui fondu pentru teatrulu nationalu romanu d'in coce de Carpati, cu datulu Bucuresci 25/13 augustu 1870 st. n., — reverendissimulu si meritatul Domnu Ioane Papiu, Protopopulu romanu de aici, luandu initiativa, a conchiamatu tota inteligentia romana d'in locu la una conferintia confidentiala in 4. septembrie, in urm'a carei invitatiuni, tota inteligentia zelosa romana se infatiasa, in numita ziua, la locuinta Domnului Protopopu, si alese unu comitetu arangiatoriu pentru incartirarea multu doritoru ospeti, cari voru binevoii a onora cu ocaziunea Adunarei d'in 4. si 5. octobre a. c. st. n. opidulu nostru si cu deosebire comitatulu romanu celu mai mare — Uniador'a — alu Transilvaniei asta-di nefericite.

Comitetulu este compusu d'in barbati energici si neobositi, cari voru sc'i face tote dispusetiunile necesarie spre perfect'a indestalire a p. t. publicu cercetatoriu.

De-si opidulu nostru e cam micu, cu tote aceste va corespunde pre deplinu chiamarei sale ospitali, cu atatu mai vertosu, ca cununa inteligentiei romane de aici a apromisiu cea mai buna mana de ajutoriu comitetului arangiatoriu alesu.

Deci, pre bas'a acestor'a, suntemu in totu dreptulu nostru, candu avem sperantia firma, ca ne voru onora forte multi, eminenti si illustri ospeti, d'in tote anghiarile locuite de Romani.

Romanii d'in Dev'a si au manifestatu de repetite ori si si-manifesta si acum d'in adunculu animei nespusa si nemarginita bucuria pentru a potè imbratfisi la aea adunare pre unu numeru catu se pote de mare alu inteligentiei romane, ca-ci numai acesta Adunare romana splendida va potè sè radice vedea si onorea descendentilor marelui erou romanu Ioane Uniadu, care dede Europei pre celu mai dreptu rege, pre Mathia Corvinulu.

Dèe provedintia ca acesta adunare romana nu numai sè ni restituie onorea si vedea, micsiorate prin neintiegerca, discordia si indiferentismulu d'in tempulu mai nou, ci totu una data sè se puna unu temelu ferice dorintiei si ideei crearii unui fondu pentru infintierea TALEI romane cea atatu de oftata de totu sufletulu bunu romanescu.

Grabiti, Domniloru ospeti, catu mai multi de a nida onorea fraterna, ca-ci bratiile fratiloru vostri ve asepta deschise.

Unu romanu.

D'in Selagiu, sept. 1870.

— Afaceri scolastice. —

Contraria juxta se posita magis elucescunt.

Cu dorere trebe sè marturisescu, dle Redactore, ca cele relatate despre staroa nostra scolastica prin unu corespundinte alu DVostre, in Nr. 82 alu acestui pretinutu diariu, tote sunt adeverate; acesta dorere ni este cu atatu mai mare, ca-ci intre impregiurările de facia — fara sinodu basericescu — n'avemu nici sperantia, ca acele rele, baremu in parte, sè se pota vindeca in viotriulu mai de aproape.

E adeveratu, ca protopopii si prentii, cu pucina esceptiune, in man'a toturoru atacuriloru publice si private, nu misca nimicu; e adeveratu, ca inteligentia mirana, si la noi ca pretotindeni, se crede inca totu absolvita de a se interesá de scola; e adeveratu, ca activitatea organelor administrative in cauzele scolastice se reduce la — nulla; dar' suum cuique, —

Dlu corespundinte, mi-place a crede, d'in nebagare de séma, a trecut cu vederea una fapta in toronulu instructiunii poporali, una fapta demna de tota lauda, carea trebuia mentionata cu atatu mai vertosu, ca-ci pcede de acolo, de unde, si dupa dlu corespundinte, nu se prè asepta asemene fapte, — de la unu jude cercuale de nationalitate magiara.

Anume dlu Domnicu Nagy, jude cercuale in

cerculu Ciseriului (cottulu Crasn'a), in cerculu s'au judiciaru puru romanu, desvolta cea mai mare activitate facia de causa nostra scolastica. Preste anu visitedia mai adeseori scolele, influintedia a supra poporulu pentru imbunatatirea edificieru scolastice, pentru provederea acelorua cu unelte de invetiamentu si cu carti scolastice.

Acum de mai multi ani practisedia procederea, ce ar' fi de doritu sè o imitedie si alti judi cercuali, — ca-ci pedepsele politiali si administrative le administradia fondulu scolaru. Prin staruinta neobosita a dsale in tomna asta se va deschide in Ciseriu nou'a scola romana, — cea mai frumoasa scola romana in intregu Selagiulu*). In anulu presinte insu-si dlu jude cercuale a procuratu la 200 carti scolastice pentru scolele d'in cercu, — a procuratu mape, si a lasatu a se procura si 6 globuri, sol.

Sum de acordu cu dlu corespundinte in privintia activitatii si zelulu dlui Vicariu, care in cerculu Ciseriului este totu unadata si protopopu, inse vediendu, ca staruintele dsale in alte cercuri, unde judii cercuali nu dau mana de ajutoriu, producu rezultate forte slabe, — potemu dice, ca, mare parte prin lucrarea numitului jude cercuale, scolele d'in cerculu Ciseriului au ajunsu, ca asta-di sunt cele mai bune scole romane in intregu Selagiulu; invetiatorii aci desvolta mai mare activitate; invetiamentulu prosperedia mai multu.

Pre toronulu scolasticu fia mi iertatu a recumenda pre dlu Domnicu Nagy de modelu judiloru cercuali romani, rogandu-i, ca sè se indure a face pentru scole celu putinu una parte d'in cea ce face pentru scolele romane acestu jude unguru; ér' judiloru cercuali si oficialiloru magiari lu recumendu de modelu pentru ca, lucrandu cu totii asemene, nu numai cu cuventulu ci si in fapta sè conlucre pentru invetiatur'a poporulu, fia de ori-care nationalitate; — astufeliu mediatu voru conlucrea la realisarea fratietatii si egalitatii adeverate!

Bibliografia.

In dfilele aceste a primiramu si Nr. 4 d'in interesanta foia mensuale a „Societatii pentru invetiatura poporulu romanu.“ — Acesta foia instructiva apare in Bucuresci una-data pre fia care luna in formatu 8° mare, 50 pana la 60 cole pre anu, si costa numai 10 lei noui, pentru institutelu primarie d'in orasie inse 5 l. n., si pentru instit. primarie d'in sate numai 3 l. n. pre anu. Numerulu 4 de pre lu'a lui Iuliu contine urmatoriele materie: Partea I. Actele societatii: Infintierea scolei normale de cãtra sectiunea judetului Tutova. — Partea II. Scol'a: 1. Istoria sistemelor de educatiune si a metodeloru de invetiamentu la cele mai insemnate popore d'in antichitate si d'in timpurile moderne. 2. Asilulu Elena Domn'a. Una scola primaria de fete. 3. Rolulu memoriei intru-o sistema intielopta de educatiune. Partea III. Enciclopedia poporale: 1. Fragmente istorice. — Parintele Iosifu Bosovicu. 2. Aerulu atmosfericu (inbisiare) de Dr. Davila. 3. Cosmografia: Definitiiuni. — Istoriculu. — Corpuri ceresci. — Sorele. — Planetii. — Sateliti, de Dr. Grecescu. — 4. Despre eclipsa de luna, de Stef. C. Mihailescu. Partea IV. diverse: 1. Distributiunea premiiloru medaliat, etc. etc. — Anu recomandat si recomandamu cu tota caldura publiculu romanu si cu osebite invetiaturiloru romani acesta foia interesanta si atatu de instructiva. — A se adresa pentru cereri de abonamente cãtra secretariulu administratiunei Dnu C. I. Emilia nu (strada pensiunatalui Nr. 10) in Bucuresci.

VARIETATI.

*(Dlu Em. Quinesu) ni adreseza in frntea diariului „Aurora Craiovei, Nr. 17, unu artielu lungu, in care apera pre Dlu Stratu contra unor reprobãri, caror'a dederamu espressionu in diariulu nostru, d'in causa rolulu ce Dlu Stratu lu luã in afacerea candidaturii ispaniole; apoi se mai plange, ca amu refusat de a publica una epistola politica a Dsalo, prin carea voia „a ne initia in secretele intime a le jocuriloru partiteloru d'in Romania'a“, si, in fine, si-areta cum-va superarea, ca „totu mai gasimu ocaziune de a intona pretinsiloru patrioti d'in Romania'a cãte unu panegiricu splendidu, ca celu d'in Nr. 79 alu „Federatiunei“, pag. 4, colona 1-a, rondulu 6, fiindu ca Domnului Quinesu, dienu, i-au trecut cu totulu asemenea fantasie.“ — Cu tote aceste-a, marturissimu ca nu

*) Corespundintele nostru ni este multu mai cunoscutu decatu ca sè ne potemu indoi catu de putinu in adeverulu celoru ce ne relateza, Asemene omeni ca Dlu jude cercuale Domnicu Nagy, care si-perpetueza memori'a cu fapte ca acesta, merita tota recunoscintia nostra precum si a poporulu romanu, si marturissimu, ca noi amu preferi d'a vedè in tote cercurile romane asemene judi magiari decatu omeni cari au titulu numai d'a fi romani, dar' cari nu facu nimicu pentru poporu si nu se interessedia de nimicu.

Red. „Red.“

pricepemu inca missiunea Dlu Stratu si, prin urmare, a Romaniei in cestinnea candidaturii principelui Leopoldu Hohenzollern la tronulu Ispaniei, ca-ci noi amu crediutu si credemu ca Romania'a, ca unu statu adeveratu constitutionalu, nu duce politica de cabinetu. Nu scimu, daca camera Romaniei se va dechiarã candu-va in acesta cestinnea, atunci vomu pricepe, pote, si rolulu de curieru alu Dlu Stratu, dar' pana atunci protestamu, ca unu aginte alu Romaniei sè se mestece in afaceri cari prejudeca demnitatii tieriei. Cãtu pentru „secretele intime a le jocuriloru partideloru“ d'in Romania'a, sè ne ierte Dlu Em. Quinesu, noi nu vomu a vedè partide si secrete; noi vomu a vedè romani buni, zelosi, patriotismu, una actiune si directiune romanesca si apoi sacrificie pentru binele tieri. Noi vomu intona pururea panagirice aceloru barbati cari, prin activitatea si zelulu loru evidente si necontestabile, luera la consolidarea si marirea Romaniei, de-si „Aurora Craiovei“ i va numi „patrioti pretinsi“ si i va inculpa cu bande bulgare, etc., precum faceau si facu inca austro-magiarii. Noi judecamu si vorbele si faptele. Apoi, dienu, sunt in Romania'a barbati, cari nece nu vorbescu, nece nu facu nimicu, ci, in invidia loru, nu sciu decatu sè calumnieze. — Acestoru-a nu vomu intona nece una-data panagirice si, dienu, ni au trecut si noe fantasiele, ca sè nu scimu alege binele d'in reu.

*(Epistola) lui Napoleonu adresata cãtra regele Vilhelmu, cu ocaziunea predarei sale, este urmatoria: „Dupã ce nu mi-a succedu ca sè moru prin unu glontiu, nu mi remane alt'a decatu ca sè-mi depuuu sabia la pitiorele Majestatii Tale.“ Este a nevoia de crediutu, ca Napoleonu nu si-a potutu aflã mortea in batalia, unde au cadutu dieci de mii francesi. Pentru unu tiranu si despotu este multu mai umilitoriu d'a se predã viu inimiculu decatu a se ucide pre sine insu-si. Inse Napoleonu a crediutu pote, ca va mai face politica de dinastia.

*(Ministrulu de cultu si instructiune publica) numi in senatulu scolasticu pentru preparandia de statu d'in Zelau de membri suplenti pre DD.: Stef. Török, dr. Carolu Bereczkey, Benedictu Czell, dr. Ioane Nichita si Ludovicu Dombi, — de membri ai senatulu scolasticu pentru preparandia de statu d'in Clusiu pre DD.: Franciscu Lészay, Alessiu Simon, Antoniu Kovács, Iosifu Popu, si Georgiu Hincz sen., si, in fine, de membri suplenti totu la acestu senatu pre DD.: Petru Nemessiu, dr. Antoniu Adler si Carolu Olasz. Aceste numiri corespundu pre deplinu principieloru de statu magiara a le Dlu Eötvösiu, cãci intre 13 nume abié gasimu 3 — d'i trei — romane. Se mai indoesce cine va de scopulu preparandieloru magiare de statu? Nu credemu sè se mai afle romanu asié naivu si de buna credintia, ca-ci dd. Iuliu Bárdosi si Ludovicu Szeremley, inspectori scolaru, ni spusera lamuritu si explicitu (Vedi Nr. 83 alu „Fed.“), ca cunoscintia limbii magiare este conditiune sine qua non, pentru ca romanii sè pota fi primiti ca elevi in preparandia de statu d'in Dev'a; apoi ammirile de mai susu inca lovescu in capu pre romani. Dlu Eötvösiu cu oficialii sei aru face mai bine sè nu se veceseze cu asemene dispusetiuni tendentiose, cari nu sunt decatu spre dauna poporulu si nu potu avè nece unu rezultatu bunu. Poporulu romanu are trebuintia de cultura nationala, dar' nu magiara. A despoiã pre unu poporu de limba sa carea este celu mai buna si celu mai naturalu mediu-locu pentru a se cultivã, insemneza, asié dicundu, a comite unu furtu moralu. In acestu modu nu se cultiva nece unu poporu si, daca amu fi noi in locul Dlu Eötvösiu, ne amu infora a face cu magiarii ac'a ce face Dsa cu romanii.

*(Congresulu nationalu) alu basericei gr-or. romane d'in Transilvani'a, Banatu si Ungaria s'a convocatu pre 1. oct. cal. v. in Sabiu. Aci merge treb'a cum se cade. Cãtu pentru Congresulu basericeii gr-cat. romane, — dupã ce, precum se vede, Dlu Eötvösiu voiesce a-lu ignorã cu totulu si a-lu amèna ad graecas Calendas, — noi ni-amu permite a consiliã pre Prè Sarti'a sa metropolitulu Vancea ca sè lu convoce prin auctoritatea sa propria, conformu puseiunei sale, ca capu alu unei baserice autonome. Daca guvernulu magiaru lu va dissolve cu poterea, apoi vomu avè si acesta doveda despre libertatea constitutionala d'in imperiulu vestitu alu St. Stefanu. Daca vomu asteptã totu de-un'a permissiuni, apoi nu ni se va permite, in fine, nimica.

*(Linia ferata Oradea-Mare-Clusiu) s'a deschisu, in fine, definitivu, si mercuri, in 7 l. c., s'a si inceputu comunicatiunea. Primulu trenu de pasagieri a sositu de la Clusiu la Oradea-Mare in timpu de 4¹/₂ ore.

*(Incintiare.) Prelegerile la gimnasiulu gr. orientalu d'in Bradu pre anulu scol. 1870/71 se incepu cu 1. sept. a. c. stitulu vechiu; inscrierile inse in 24. aug. si voru tienè pana in 3. sept. — Acesta se aduce la cunoscintia publica. Bradu, 17/29. aug. 1870. Directiunea gimnasiulu gr. or. d'in Bradu (comit. Zarandului.)

*(Marele poetu, Victoru Hugo) a sositu in 5 l. c. la Parisu, spre a se luptã, precum dñse la plecarea sa d'in Brussel'a, sub drapelulu gardei nationale pentru aperia patriei si implinirea detorintiei sale de cetatianu. Poporulu lu-intimpinã si lu-primi la gara cu mare entusiasmu; elu multimi si provocã totu-una-data

